

Nya upplysningar om närstå- ende och solvens i finansiella företag

2004-12-31

Motivpromemoria 3 till
redovisningsföreskrifter för 2005

Från Redovisningsenheten

1.	SAMMANFATTNING OCH SYFTE	1
2.	BAKGRUND	2
2.1	Upplýsingar om ersättningar till styrelse och ledning i institut	2
2.2	NBK:s rekommendation, Information om ledande befattningshavares förmåner	7
2.3	Skillnader mellan redovisningsreglerna och NBK:s rekommendation	8
2.4	Upplýsingar om närstående i försäkringsföretag	9
2.5	Upplýsingar om närstående enligt IAS 24	13
2.6	Upplýsingar om solvens	18
3.	ALLMÄNMOTIVERING	20
3.1	Upplýsingar om ersättningar till styrelse och ledning i institut	20
3.2	Upplýsingar om närståendeförhållanden i livförsäkringsföretag	23
3.3	Upplýsingar om hur närståendevtal ingås och följs upp	26
3.4	Upplýsingar om gruppsovens	27

Kontaktperson på FI: Åsa Andersson 08-7878229, asa.andersson@fi.se

1. Sammanfattning och syfte

Finansiella företag ska enligt nya redovisningsföreskrifter från Finansinspektionen (FI) lämna vissa nya tilläggsupplysningar om olika förhållanden som angår företagets närstående.

Banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag ska – i likhet med vad som beslutades för försäkringsföretag i april 2004 – lämna nya upplysningar om ersättningar och förmåner till styrelse och ledning. Dessa ska specificeras ytterligare i förhållande till tidigare och anges på personnivå för den högsta ledningen. Syftet är att öka möjligheterna att jämföra belöningsystemen hos finansiella företag och öka förtroendet för finansmarknaden. Ett förtydligande av upplysningskraven i koncernfallen görs även för försäkringsföretag.¹

Livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst, ömsesidiga livförsäkringsbolag och understödsföreningar ska lämna nya upplysningar om närstående. Grundläggande information ska alltid lämnas i enlighet med den internationella redovisningsstandarden IAS 24 Upplysningar om närstående. Därutöver ska specificerade upplysningar lämnas om befintliga avtal med närstående och andra företag i en koncernliknande struktur, bl.a. om värde och prissättning. Instruktioner och rutiner för att ingå och följa upp sådana avtal ska också beskrivas. Syftet är att förbättra genomlysningen av internaffärer med ömsesidigt bedriva livförsäkringsföretag. Ändringarna är ett led i det arbete som under år 2004 bedrivits i samråd med försäkringsbranschen för att utveckla en god standard när det gäller interna affärer i koncerner som innehåller ömsesidiga livbolag.²

Försäkringsföretag som upprättar en gruppbaserad redovisning för tillsynsändamål enligt gruppbaserade försäkringsrörelse regler förordas lämna upplysningar om gruppbaserad solvensmarginal och gruppbase rad kapitalbas i externredovisningen. Det förbättrar externa intressenters möjligheter att bedöma företagets ekonomiska ställning i grupp solvenshänseende.³

I promemorian behandlas bakgrunden och motiven till de nya upplysningsreglerna.

De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2005. De tillämpas redan i års- och koncernredovisningar för räkenskapsåret 2004.

¹ Se 5 kap. 30 a § föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2004:20) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt 5 kap. 32 § föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2004:21) om årsredovisning i försäkringsföretag.

² Se 5 kap. 33 § FFFS 2004:21.

³ Se allmänna råd till 6 kap. 2 § FFFS 2004:21.

⁴ Se Regler angående information om ledande befattningshavares förmåner (2002). Information enligt dessa regler ska lämnas i årsredovisningar som avser räkenskapsår som påbörjas från och med den 1 januari 2002.

2. Bakgrund

2.1 Upplysningar om ersättningar till styrelse och ledning i institut

Ärendets beredning

FI beslutade i april 2004 ändringsföreskriften (FFFS 2004:5) om årsredovisningen i försäkringsföretag. Ändringen gällde tilläggsupplysningar om ersättningar och förmåner till styrelse och ledande befattningshavare i samtliga försäkringsföretag, med undantag för sådana skadeförsäkringsföretag vars premieinkomst understiger 1000 basbelopp. Reglerna innebär att försäkringsföretag ska vara skyldiga att på ett mer detaljerat sätt än tidigare specificera lön, bonus, pension och arvoden till ledning och styrelse. Spararna ska veta vart pengarna tar vägen och hur de som förvaltar pengarna belönas. Reglerna utformades i linje med en rekommendation för börsnoterade företag från Näringslivets Börskommitté (NBK). Redan i april 2004 aviserades motsvarande regler för kreditinstitut och värdepappersbolag (institut).

Ett förslag till sådana upplysningsregler för institut lämnades i samband med förslaget till nya IAS-anpassade redovisningsföreskrifter i en remiss av den 29 september 2004 (Septemberremissen). I remissen ingick ett partiellt föreskriftsförslag. Förslaget kommenterades i en särskild promemoria (Förslagspromemoria 4, Förbättrade upplysningar om ersättningar till styrelse och ledning i vissa institut).

Efter överväganden av remissynpunkterna samordnades föreskriftsförslaget med övriga IAS-ändringar och ingick i det författningstekniskt uppdaterade förslag som, i samband med riksdagsbeslutet om ny redovisningslagstiftning, remitterades för främst tekniska synpunkter i början av december 2004 (Decemberremissen).

Olika slag av upplysningar om ersättningar och förmåner till styrelse och ledning ska sedan tidigare lämnas enligt regler i såväl redovisningslag som kompletterande redovisningsnormgivning från Bokföringsnämnden och Redovisningsrådet. Sådana regler får betydelse även i framtiden för företag som tillämpar äldre redovisningsregler.

Även godkända internationella redovisningsstandarder som kan tillämpas fr.o.m. räkenskapsåret 2005 innehåller regler i ämnet. Lagregler om upplysningar om ersättningar och förmåner till styrelse och ledning ska dessutom tillämpas i en koncernredovisning som upprättas enligt IAS-förordningen. Det är för företagen och dess intressenter viktigt att de nya upplysningskraven från FI kan förenas med äldre och nya redovisningsregler. I det följande redogörs för de tidigare reglerna i lag och kompletterande normgivning samt de nya reglerna från

IASB, Redovisningsrådet och BFN som gäller för räkenskapsåret 2005.

Upplýsingar enligt redovisningslag

I årsredovisningslagarna finns sedan tidigare flera bestämmelser som behandlar upplýsingar om ersättningar eller andra förmåner till styrelse och ledningen (se 5 kap. 19-20 och 22-25 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) [ÅRL] som gäller för finansiella företag enligt 5 kap. 1 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag [ÅRKL] samt 5 kap. 1 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Grundläggande upplýsingar ska enligt 5 kap. 19 § ÅRL lämnas om räkenskapsårets personalkostnader uppdelat på

- löner och andra ersättningar, och
- sociala kostnader, med särskild uppgift om pensionskostnader.

Löner och andra ersättningar ska enligt 5 kap. 20 § ÅRL i sin tur delas upp på:

- gruppen styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare, och
- gruppen övriga anställda.

Med *motsvarande befattningshavare* avses enligt förarbetena (prop. 1995/96:10 del 2, s. 227) befattningshavare i ett företag där bestämmelser om styrelse eller verkställande direktör saknas men som har samma befogenheter som en styrelseledamot eller verkställande direktör i ett aktiebolag.

Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare skall anges särskilt (5 kap. 20 § ÅRL).

Uppgift ska vidare lämnas om det sammanlagda beloppet av kostnader och förpliktelser som avser pensioner eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller motsvarande befattningshavare. Upplýsingar gäller enligt förarbetena (a. prop.) dels årets kostnader för förmånerna, dels nuvärdet av förpliktelser för framtida ersättningar (5 kap. 22 § ÅRL).

Upplýsingarna om ersättningar och förmåner till styrelseledamot och verkställande direktör ska även avse *tidigare styrelseledamot* och *tidigare verkställande direktör*. Vidare ska *suppleanter* till styrelseledamöter jämföras med styrelseledamöter och *vice verkställande direktör* jämföras med verkställande direktör (5 kap. 23 och 24 §§ ÅRL).

Om företaget har ingått avtal om avgångsvederlag eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller *andra per-*

soner i företagets ledning, ska uppgift lämnas om avtalen och om de väsentligaste villkoren i avtalen (5 kap. 25 § ÅRL).

Det ska lämnas upplysningar om lån, ställda panter och andra säkerheter samt ansvarsförbindelser till förmån för styrelseledamot, verkställande direktör eller motsvarande befattningshavare (5 kap. 12 § ÅRL).

Dessa bestämmelser ska under räkenskapsåret 2005 gälla såväl i årsredovisning enligt lagbegränsad IAS som i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen (se 7 kap. 7 och 8 §§ ÅRKL samt 7 kap. 5 och 6 §§ ÅRFL).

Regler från Redovisningsrådet

Ett par rekommendationer från Redovisningsrådet (RR) innehåller normer av betydelse i detta sammanhang.

I RR 23, Upplysningar om närstående, används begreppet ledande befattningshavare för att beteckna sådana befattningshavare som vid sidan av styrelseledamöterna är nyckelpersoner (p. 3 d). Med *ledande befattningshavare* avses närmare bestämt annan befattningshavare än styrelseledamot som har befogenhet och ansvar för planering, ledning och styrning av ett företags aktiviteter eller, i förekommande fall, en koncerns aktiviteter.

I RR 29, Ersättningar till anställda, behandlas främst frågor om hur ersättningar till anställda ska redovisas. Med *anställda* avses även företagsledare och andra personer i ledande ställning. I rekommendationen delas olika ersättningar upp efter dess karaktär. En uppdelning sker på bl.a.

- (kort- och långfristiga) ersättningar till anställda,
- ersättningar efter avslutad anställning, såsom pensioner och andra ersättningar såsom livförsäkring och sjukvård,
- ersättningar vid uppsägning, och
- aktierelaterade ersättningar.

Upplysningar om ersättningar och förmåner till anställda (inkl. ledande befattningshavare) regleras i RR 29 i huvudsak genom en hänvisning till ovan behandlade bestämmelser i ÅRL. Rekommendationen innehåller dock mera detaljerade upplysningskrav om bl.a. aktierelaterade ersättningar, t.ex. aktier som emitterats till de anställda under verkliga värdet eller kontanta betalningar vars storlek kommer att bero på det framtida marknadspriset på det rapporterade företagets aktier. För aktierelaterade planer ska lämnas bl.a. upplysningar om det verkliga värdet för aktier som emitterats till de anställda.

I fråga om räkenskapsåret 2004 tillämpas nämnda rekommendationer från Redovisningsrådet av företag vars aktier är föremål för offentlig

handel eller som genom sin storlek har ett stort allmänt intresse. Den krets som ska tillämpa rådets rekommendationer är således något vidare än de som ska tillämpa NBK:s regler. Dessutom får onoterade företag frivilligt tillämpa rådets rekommendationer (allmänna råd i punkten 3 under 1 kap. 1 § FFFS 2003:11 resp. FFFS 2003:13).

För räkenskapsåret 2005 kan nämnda rekommendationerna, såsom framgått, alltså få betydelse för företag som tillämpar äldre redovisningsregler. För noterade företag som tillämpar internationella redovisningsstandarder i koncernredovisningen gäller dock RR 30 Kompletterande upplysningsregler för koncerner. Med noterade företag avses där företag vars värdepapper på balansdagen är noterade på en reglerad marknad. Ett företag skall enligt nämnda rekommendation som ett tillägg till IAS 19 Ersättningar till anställda för varje räkenskapsår lämna de upplysningar om bl.a. ersättningar och förmåner som följer av lag (RR 30 p. 7 och 8). Detsamma gäller enligt RR 32 Redovisning för juridiska personer för noterade företags årsredovisning (RR 32 p. 32 och 38).

Bokföringsnämndens allmänna råd

Bokföringsnämnden (BFN) har i BFN R 4, Uppgift om medelantalet anställda samt löner och andra ersättningar, lämnat kompletterande vägledning för upplysningar om ersättningar och förmåner till anställda och ledningen.

Med räkenskapsårets *löner och andra ersättningar* avses enligt BFN R 4 vad som har kommit de anställda till godo i form av lön, arvode, provision, semesterersättning, etc. Vidare ingår förändringar i semesterlöneskuld och andra lönerelaterade reserveringar. Däremot inräknas inte förmåner av olika slag såsom bil, bostad, sjukvård, telefon och tidningar som företaget betalar och inte heller utgifter för utbildning och konferenser eller liknande. Beloppsuppgifterna om ersättningarna skall avspegla det arbete som utförts under räkenskapsåret. Förutom årets kostnadsförda löner och andra ersättningar inräknas även sådana utgifter som avser under räkenskapsåret utfört arbete men som inräknats i anskaffningsvärdet av en tillgång (p. 13)

Med *sociala kostnader* avses kostnader i form av avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter och andra liknande kostnader med anknytning till ett anställningsförhållande. Häri ingår t.ex. särskild löneskatt och avkastningsskatt på pensionsmedel liksom avtalsenliga pensionspremier och/eller förändring av pensionskuld. Särredovisningen av pensionskostnader behöver inte avse andra pensionskostnader än sådana som grundas på avtal (p. 14).

Särredovisning av lön eller annan ersättning till styrelseledamot och verkställande direktör avser endast sådan lön eller annan ersättning som befattningshavaren i fråga uppburit i sin egenskap av funktionär.

Styrelsearvoden till personer som innehar anställning i företaget skall alltså redovisas på samma sätt som övriga styrelsearvoden. Om styrelsearvodet utgör ersättning för den övervägande delen av den anställdes totala arbetsuppgifter – vilket exempelvis kan vara fallet för en arbetande styrelseordförande – skall dock dennes hela inkomst från företaget ingå i det belopp som redovisas som ersättning till styrelsen (p. 15 och 16).

Om en styrelseledamot innehar en väsentlig ägarandel i företaget ska, förutom styrelsearvode också lön och annan ersättning till denne ingå, även om styrelseledamoten uppburit ersättningen i någon annan egenskap än som styrelseledamot. Detsamma gäller löner och andra ersättningar till styrelseledamot som har en närstående med sådant väsentligt andelsinnehav. Detta har betydelse främst för löner och andra ersättningar till företagsledningen i fåmansföretag. Med *närstående* avses i detta sammanhang fysisk eller juridisk person till vilken styrelseledamoten står i sådant förhållande som anges i 12 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) (se p. 17).

Med tantiem avses närmast en avtalad rörlig ersättning som fastställs med utgångspunkt i exempelvis verksamhetens resultat eller omsättning (p. 18). Även ersättning som kommer anställda till godo genom någon form av vinstandelssystem bör anges särskilt (p. 19).

För räkenskapsåret 2005 gäller generellt enligt BFN följande. Icke-noterade företag skall, för varje område, tillämpa antingen ett allmänt råd från Bokföringsnämnden som innehåller en anpassning av en redovisningsrådsrekommendation eller Redovisningsrådets motsvarande rekommendation (RR 1 - RR 29). Det valda allmänna rådet eller den valda rekommendationen skall tillämpas i sin helhet om inte annat anges i rådet eller rekommendationen. Särskilda regler gäller för vissa icke-noterade företag (punkt 5 a - 5 c). Enskilda näringsidkare som ingår i kategorin småföretag behöver inte tillämpa vare sig de allmänna råden eller rekommendationerna (se Tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer och uttalanden [BFNAR 2000:2] med ändringar enligt BFNAR 2004:5 p. 5).

Regler enligt internationella redovisningsstandarder

Redovisningsrådets rekommendation RR 23, Upplysningar om närstående, motsvarar i sak i allt väsentligt IAS 24, Upplysningar om närstående (omformaterad 1994). Denna standard från International Accounting Standard Board (IASB) godkändes i oktober 2004 av EG-kommissionen för tillämpning från och med 2005 enligt IAS-förordningen på sådana företag som har aktier och skuldebrev noterade på en börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad (noterade företag).

IAS 24 har reviderats under år 2003 med ändringar som gäller från och med den 1 januari 2005 (nya IAS 24). Standarden har bl.a. kompletterats med upplysningar om ersättningar till *nyckelpersoner*, dvs. personer som har befogenhet och ansvar för planering och styrning av det rapporterade företaget däribland styrelseledamöter och ledande befattningshavare (jfr RR 23 3 d). Upplysningar ska för det första lämnas om sammanlagda ersättningar till styrelsen och ledande befattningshavare. Upplysningarna ska också lämnas om sådana ersättningar uppdelat på kort- och långfristiga ersättningar, ersättningar efter avslutad anställning, ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar. Den ändrade versionen har i december 2004 godkänts av EG-kommissionen för tillämpning enligt IAS-förordningen.

Nya IAS 24 ska följaktligen tillämpas för räkenskapsåret 2005 i en svensk koncernredovisning som obligatoriskt eller frivilligt upprättas med tillämpning av IAS-förordningen. IAS 24 förordas också tillämpas i årsredovisningar som upprättas enligt nya IAS-anpassade årsredovisningsföreskrifter (se punkten 1 i allmänna råd till 2 kap. FFFS 2004:20 resp. FFFS 2004:21).

2.2 NBK:s rekommendation, Information om ledande befattningshavares förmåner

Näringslivets Börskommittés (NBK:s) rekommendation, Information om ledande befattningshavares förmåner (2002), ska tillämpas av svenska och utländska bolag, vars aktier eller depåbevis är noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats.

Bolaget skall till att börja med ge en allmän beskrivning av principerna för ersättningen till ledande befattningshavare. Med *ledande befattningshavare* avses i dessa regler: styrelsens ordförande, andra styrelseledamöter, som uppstår ersättning från bolaget utöver gängse styrelsearvode och som inte är anställda i bolaget, verkställande direktör, i förekommande fall koncernchef samt vissa anställda tjänstemän i bolagets ledning. Styrelsens ordförande, ifrågavarande styrelseledamöter, koncernchefen samt verkställande direktör betecknas i reglerna *högsta ledningen*. För de personer som inte tillhör denna grupp används uttrycket *andra ledande befattningshavare*. Normalt torde detta innefatta de personer i bolaget som tillsammans med verkställande direktör utgör koncernledning eller motsvarande.

För var och en av personerna i högsta ledningen ska följande anges:

- Den sammanlagda summan av alla ersättningar och övriga förmåner.

⁵ I standarden används begreppet "Key management personnel". Begreppet definieras som "those persons having authority and responsibility for planning, directing and controlling the activities of the entity, directly or indirectly, including any director (whether executive or otherwise) of that entity."

- Varje ersättningskomponent som inte är av oväsentlig betydelse.
- Fast respektive rörlig del av ersättningen, varvid i huvuddrag skall anges hur den rörliga ersättningen beräknats.
- Innehavet av och vid tilldelningstidpunkten beräknat marknadsvärde och förvärvspris för finansiella instrument samt andra optioner eller rättigheter avseende aktiekursrelaterade incitamentsprogram som erhållits under året.
- Innehavet av finansiella instrument samt andra optioner eller rättigheter avseende aktiekursrelaterade incitamentsprogram som erhållits under tidigare år.
- De väsentligaste villkoren i avtal om framtida pension.
- De väsentligaste villkoren i avtal om avgångsvederlag.

Beträffande andra ledande befattningshavare än den högsta ledningen ska dels anges den sammanlagda summan av ersättningar och förmåner för gruppen, dels lämnas en sammanfattande beskrivning av de väsentligaste villkoren i avtal om framtida pension resp. avgångsvederlag.

Uppgifter ska också lämnas om den berednings- och beslutsprocess som bolaget tillämpar ifråga om ersättningar till den högsta ledningen.

Uppgifter som omfattas av NBK:s regler ska lämnas i årsredovisningen. Förändras ledande befattningshavares förmåner i en inte oväsentlig omfattning i förhållande till tidigare lämnad information skall detta offentliggöras i nästföljande delårsrapport.

Rekommendationen anger också ytterligare detaljerade regler om vad ovan angivna upplysningar skall innehålla. Det anges bl.a. ett riktmärke för när en ersättningskomponent är oväsentlig. Det klargörs att informationen även ska omfatta ersättning som tillhör en styrelseledamots normala profession, t.ex. som advokat. Ingår bolaget i en koncern skall de förmåner som erhålls från samtliga koncernbolag medräknas. Vidare behandlas viktiga villkor att beakta inom ramen för upplysningarna om framtida pensioner och avgångsvederlag.

2.3 Skillnader mellan redovisningsreglerna och NBK:s rekommendation

Rekommendationen från NBK avser svenska och utländska bolag, vars aktier eller depåbevis är noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. Redovisningslagstiftningen och BFN R 4 avser en bredare krets av företag men omfattar inte utländska bolag.

Varken redovisningslagstiftningen, BFN R 4, RR 23 eller IAS 24 kräver några upplysningar om hur stora ersättningar eller förmåner som tillkommer individuella personer. Sådana upplysningar krävs dock

enligt NBK för den högsta ledningen. NBK:s rekommendation ställer också större krav på specifikation av olika ersättningar och förmåner än övriga regler.

Enligt NBK, RR 23 och IAS 24 beaktas samtliga förmåner som innebär någon slag av subvention, t.ex. subventionerad hyra. Sådana förmåner behöver inte beaktas enligt BFN R 4.

Redovisningslagstiftningen och BFN R 4 behandlar primärt upplysningar om ersättningar och förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktör, suppleant till styrelseledamot och vice verkställande direktör. NBK, RR 23 och IAS 24 beaktar en något bredare krets och inkluderar även anställda tjänstemän som ingår i koncernledningen eller motsvarande.

Lagstiftningen och BFN R 4 medger att upplysningar om ersättningar och förmåner till personer i ledande ställning redovisas gemensamt med ersättningar och förmåner till tidigare befattningshavare. Upplysningarna enligt NBK avser de som under räkenskapsåret varit ledande befattningshavare. Detsamma bedöms gälla för RR 23 och IAS 24.

NBK kräver upplysningar om berednings- och beslutsorgan samt principerna för att bestämma ersättningar till ledande befattningshavare. Sådana upplysningar behöver inte lämnas enligt gällande redovisningsregler eller enligt RR 23 och IAS 24.

NBK:s rekommendation gör ingen åtskillnad mellan årsredovisningen och koncernredovisningen i legal mening utan förutsätter att upplysningarna endast avser styrelsen och ledande befattningshavare i moderföretaget, inkl. koncernchef och koncernledning. ÅRL och BFN R 4 gör en åtskillnad mellan upplysningarna i årsredovisningen och i koncernredovisningen samtidigt som koncernredovisningens upplysningar om ersättningar till styrelseledamöter m.fl. även ska beakta de ersättningar som utgår till styrelseledamöter och andra befattningshavare i olika dotterföretag. RR 23 och gamla IAS 24 avser koncernredovisningen och årsredovisningen bara i vissa fall. Nya 24 avser både årsredovisningen och koncernredovisningen.

2.4 Upplysningar om närstående i försäkringsföretag

Ärendets beredning

FI har redan tidigare aviserat att samtliga livförsäkringsbolag bör omfattas av Redovisningsrådets rekommendation RR 23, Upplysningar om närstående. Förslaget ingick som en del av förslag till åtgärder med anledning av ett regeringsuppdrag att bl.a. granska förutsättningarna för försäkringstagarna och andra att ha en god insyn i livförsäkringsbolagens verksamhet. Se vidare Finansinspektionens rapport,

Intressekonflikter i livbolag (2003:2). Rådets rekommendation omfattar sedan tidigare noterade försäkringsföretag i enlighet med vad som följer av allmänna råd under 1 kap. 1 § FFFS 2003:13, punkten 3. RR 23 ingår inte bland de rekommendationer som gjorts tillämplig även på onoterade försäkringsföretag.

FI har vidare systematiskt kartlagt koncerninterna transaktioner i nio traditionella livbolag. Syftet har varit att utarbeta en metod för tillsyn och att etablera en god standard för koncerninterna transaktioner. Som ett resultat av undersökningen har FI ansett det rimligt att bolagen bl.a. öppet redovisar hur internpriser sätts och lämnar upplysningar om väsentliga koncerninterna transaktioner i årsredovisningen (se vidare Finansinspektionens rapport, Internaffärer i nio livbolag [2004:2]).

Utifrån fortsatta diskussioner under våren 2004 med ledande branschföreträdare om vad som ska anses utgöra god standard vid hantering av intressekonflikter och koncerninterna avtal har bl.a. konstaterats att upplysningar om relationer och transaktioner till närstående företag bör redovisas öppet, att en anpassning till RR 23 i valda delar är lämplig, men att det kan finnas svårigheter att göra innehållet begripligt för utomstående framförallt när det gäller prissättningen.

Närståenderelationer beaktas även enligt särskilda rörelse regler för försäkringsföretag. Bland annat gäller sedan några år tillbaka enligt EG-direktiv och lag att försäkringsföretag som ingår i en försäkringsgrupp under vissa förutsättningar ska till FI lämna en gruppbaserad redovisning som utvisar företagets ekonomiska ställning i förhållande till andra företag i gruppen. I försäkringsbolag ligger uppgifterna till grund för ett grupp solvenskrav enligt försäkringsrörelselagen (1982:713 FRL). Försäkringsföretag är idag skyldiga att i årsredovisningens förvaltningsberättelse lämna upplysningar om *företagets* solvensmarginal och kapitalbas. Inom FI har frågan uppkommit om inte försäkringsföretag alltid borde lämna information i årsredovisningen om gruppbaserad solvensmarginal och gruppbaserade kapitalbas enligt försäkringsrörelse reglerna inte minst eftersom institut ska lämna upplysningar om gruppbaserat kapitalkrav och gruppbaserad kapitalbas enligt kapitäläckningsreglerna.

Förslag till nya upplysningsregler för försäkringsföretag om närståendeförhållanden och gruppbaserad solvens lämnades i en remiss av den 29 september 2004 i samband med nya IAS-anpassade redovisningsföreskrifter för finansiella företag (Septemberremissen). I remissen ingick ett partiellt föreskriftsförslag i dessa delar som kommenterades närmare i en särskild promemoria (Förslagspromemoria 5, Nya upplysningar om närståendeförhållanden och värdepappersinnehav i försäkringsföretag). Promemorian behandlade även en skrivelse från Försäkringsbranschen om att vissa upplysningskrav beträffande långtgående specifikationer av aktie- och innehav. I likhet med förslagen i

promemorian har dock FI beslutat att utreda frågan inom ramen för den fortsatta IAS-anpassningen av upplysningsregler under år 2005.

Efter överväganden av remissynpunkterna samordnades det partiella föreskriftsförslaget om närståendeförhållanden och gruppsolvans med IAS-ändringarna, och ingick i det författningstekniskt uppdaterade förslag som i början av december 2004 remitterades för främst tekniska synpunkter i samband med riksdagsbeslutet om antagande av ny redovisningslagstiftning (Decemberremissen).

Tillämpliga lagregler och redovisningsföreskrifter

I lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) och redovisningsföreskrifterna (FFFS) finns flera bestämmelser som är avsedda att belysa relationer och transaktioner mellan ett företag samt närstående fysiska och juridiska personer. Dessa regler beskrivs översiktligt nedan. Beskrivningen görs med utgångspunkt i de lagregler och redovisningsföreskrifter som gäller för räkenskapsår 2004, och som finansiella företag kan välja att tillämpa för räkenskapsåret 2005.

För räkenskapsåret 2005 gäller dock samma regler för en årsredovisning som upprättas med tillämpning av lagbegränsad IAS enligt FFFS 2004:21. Endast vissa paragrafnummer har ändrats. I detta fall gäller godkända internationella redovisningsstandarder IAS 24 Ersättningar till anställda enligt allmänna råd till 2 kap., första punkten.

I en koncernredovisning som upprättas enligt IAS-förordningen behöver däremot endast lämnas upplysningar om ersättningar och förmåner samt avtal avseende avgångsvederlag eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller andra personer i företagets ledning. IAS 24 gäller som en bindande föreskrift enligt IAS-förordningen.

Upplysningar om närståenderelationer

Ett företag som är dotterföretag ska lämna uppgift om namn, organisationsnummer eller, i förekommande fall, personnummer samt säte för de moderföretag som upprättar koncernredovisning för den största och minsta koncern som företaget ingår i som dotterföretag. Uppgift ska också lämnas om var det går att få tillgång till utländska moderföretags koncernredovisningar (se 5 kap. 26 § ÅRL och 5 kap. 1 § ÅRFL).

Upplysningar om närståendetransaktioner som främst berör balansräkningen

Placeringsstillgångar i form av aktier och andelar samt lån och räntebärande värdepapper avseende koncernföretag respektive intresseföretag (C.III.1-4) ska enligt bilaga 1 till ÅRFL särredovisas i balansräkning-

en. Posterna ska i sin tur enligt 5 kap. 7 § FFFS 2003:13 delas upp på grupper av instrument av likartad karaktär i riskhänseende och för varje grupp av värdepapper ska man ange upplupet anskaffningsvärde och verkligt värde. Enligt 5 kap. 6 § ÅRFL ska det även anges hur stora belopp av posterna fordringar (F) och skulder (HH) som avser koncernföretag. Enligt 5 kap. 21 § FFFS 2003:13 ska efterställda skulder till koncern- och intresseföretag särredovisas.

Uppllysning ska lämnas om hur stor del av mottagen och avgiven återförsäkring som avser andra koncernföretag (se 5 kap. 2 § 4 ÅRFL). Särbestämmelsen gäller istället för 5 kap. 7 § ÅRL om att ange de inköp och försäljningar som avser andra koncernföretag.

Uppllysning ska lämnas om ställda säkerheter och ingångna ansvarsförbindelser till förmån för koncernföretag (se 5 kap. 11 § ÅRL och 5 kap. 1 § ÅRFL). Om försäkringsföretaget har ställt säkerhet eller ingått ansvarsförbindelse till förmån för något eller några koncern- eller intresseföretag, ska särskilda uppllysningar lämnas om detta (5 kap. 28 § FFFS 2003:13).

Uppllysning ska även lämnas om lån, ställda panter och andra säkerheter samt ingångna ansvarsförbindelser till förmån för styrelseledamot, verkställande direktör eller motsvarande befattningshavare i företaget eller i ett annat koncernföretag. Uppllysningarna ska omfatta storleken av lämnade lån, huvudsakliga lånevillkor, räntesatser, under räkenskapsåret återbetalda belopp, arten av ställda säkerheter och ingångna ansvarsförbindelser, beloppet av de lån för vilka säkerhet ställts, låntagarens anknytning till företaget (jfr 5 kap. 12 § ÅRL och 5 kap. 1 § ÅRFL).

Uppllysningar om närståendetransaktioner som främst berör resultaträkningen

Försäkringsföretag som bedriver livförsäkringsrörelse ska i not till resultaträkningen specificera olika belopp i premieinkomsten uppdelat på koncern- och intresseföretag (5 kap. 29 § FFFS).

Resultatposten Kapitalavkastning, intäkter ska enligt 5 kap. 7 § FFFS 2003:13 i not specificeras på följande sätt:

- a) Driftsöverskott från byggnader och mark
- b) Erhållna utdelningar
- c) Ränteintäkter m. m.

Driftsöverskotten, erhållna utdelningarna och ränteintäkterna ska i sin tur specificeras i vad som avser koncernföretag. Utdelningarna ska också specificeras på vad som härrör från intresseföretag.

Uppllysningar ska lämnas om ledande befattningshavares löner och andra ersättningar, kostnader och förpliktelser som avser pensioner

och liknande förmåner. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare ska anges särskilt. Med ledande befattningshavare avses styrelseledamöter och suppleanter för dessa, verkställande direktören eller motsvarande befattningshavare samt vice verkställande direktör. Upplýsningskraven gäller även för tidigare befattningshavare (se 5 kap. 20, 22-24 §§ ÅRL och 5 kap. 1 § ÅRFL).

Upplýsningar ska enligt lämnas om ingångna avtal avseende avgångsvederlag eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller andra personer i företagens ledning. Upplýsning ska också lämnas om de väsentligaste villkoren i avtalen (5 kap. 25 § ÅRL och 5 kap. 1 § ÅRFL). Dessa bestämmelser ska gälla för koncernredovisningar enligt IAS-förordningen (se 7 kap. 5 och 6 §§ ÅRFL).

2.5 Upplýsningar om närstående enligt IAS 24

Tillämpningsområde

IAS 24 Upplýsningar om närstående (omformaterad 1994) reviderades av IASB under 2003. Den tidigare standarden godkändes för tillämpning enligt IAS-förordningen i oktober 2003. Nya IAS 24 Upplýsningar om närstående (reviderad 2003) godkändes på motsvarande sätt av EG-kommissionen i december 2004.

Gamla IAS 24 behandlar vilka upplýsningar ett företag ska lämna om relationer till närstående företag och fysiska personer och om transaktioner mellan ett rapporterande företag och sådana närstående. Kraven ska tillämpas i de finansiella rapporterna för varje rapporterande företag (p. 1). Upplýsningar om transaktioner behöver enligt gamla IAS 24 p. 4 inte lämnas

- a) i koncernredovisningen när det gäller koncerninterna transaktioner,
- b) i moderföretags finansiella rapporter när de görs tillgängliga eller publiceras tillsammans med koncernredovisningen,
- c) i ett helägt dotterföretags finansiella rapporter om dess moderföretag finns inregistrerat i samma land och tillhandahåller en koncernredovisning i det landet samt
- d) i finansiella rapporter från statligt styrda företag rörande transaktioner med andra statligt styrda företag.

I nya IAS 24 p 2 anges att standarden ska tillämpas när det gäller att

- a) identifiera närstående relationer och närståendetransaktioner,
- b) identifiera utestående mellanhavanden mellan ett företag och närstående,
- c) identifiera under vilka förutsättningar information enligt a) och b) måste lämnas, och
- d) bestämma vilka upplýsningar som ska lämnas om dessa poster

Nya IAS 24 kräver upplysningar i ”separate financial statements of a parent, venturer or investor” (punkten 3). Den gäller alltså alltid i årsredovisningen för ett moderföretag, en samägare av ett joint-venture eller en placerare (jfr BC 12). Däremot gäller upplysningskraven inte i koncernredovisningen, eftersom interna transaktioner och mellanhanden elimineras där (jfr p. 4). Det särskilda undantaget för statlig styrda företag som tillämpar IAS/IFRS har också utgått (IN 6).

Närståendetransaktioner som omfattas av IAS 24

Gamla IAS 24 behandlar enligt p 2 endast följande slag av närstående-relationer:

- a) Företag som direkt, eller indirekt genom en eller flera mellanhänder, utövar ett bestämmande inflytande över eller står under ett bestämmande inflytande från det rapporterade företaget, eller står under samma bestämmande inflytande som det rapporterade företaget. Detta omfattar holdingföretag, dotterföretag och systerföretag.
- b) Intresseföretag (se IAS 28, Redovisning av innehav i intresseföretag).
- c) Fysiska personer som direkt eller indirekt innehar en sådan andel av rösterna i det rapporterade företaget som medför ett betydande inflytande i företaget, och nära familjemedlemmar till sådana enskilda personer.
- d) Nyckelpersoner, dvs. personer som har befogenhet och ansvar för planering, ledning och styrning av det rapporterade företags aktiviteter, däribland styrelseledamöter och ledande befattningshavare, och nära familjemedlemmar till sådana personer.
- e) Företag i vilket en betydande andel av rösterna innehas, direkt eller indirekt, av en person enligt punkt c) eller d) eller över vilket en sådan person kan utöva ett betydande inflytande. Detta innefattar företag som ägs av styrelseledamöter eller aktieägare med stora innehav i det rapporterade företaget och företag som har en person i ledningen som samtidigt ingår i ledningen för det rapporterade företaget.

Nya IAS 24 omfattar även närståenderelationer mellan en samägare och ett ”joint ventures” (p. 9 c och IN 8 och 10). Det klargörs tydligt vilka som är nära familjemedlemmar (p. 9). Även relationer i förhållande till planer för ersättningar efter avslutad anställning (post-employment benefit plan omfattas (p. 9 g). Med detta avses enligt IAS 19 Ersättningar till anställda formella eller informella arrangemang enligt vilka företaget lämnar ersättningar efter avslutad anställning till en eller flera anställda (jfr RR 29 Ersättningar till anställda, p. 7).

Definitionen av intresseföretag i IAS 28

I gamla IAS 28 definieras intresseföretag som är ett företag varöver ägarföretaget har ett betydande inflytande och som vare sig är ett dotterföretag eller ett joint venture till ägarföretaget. Betydande inflytande innebär att ägarföretaget kan delta i de beslut som rör ett företags finansiella och operativa strategier, men innebär inte bestämmande över dessa strategier. Om ett ägarföretag, direkt eller indirekt genom dotterföretag, innehar minst 20 procent av rösterna i investeringsobjektet anses ägarföretaget kunna utöva ett betydande inflytande, såvida inte annat klart kan påvisas. Omvänt gäller att om ett ägarföretag, direkt eller indirekt genom dotterföretag, innehar mindre än 20 procent av rösterna i ett annat företag, anses ägarföretaget inte kunna utöva ett betydande inflytande såvida inte ett sådant inflytande klart kan påvisas. Det förhållandet att ett annat ägarföretag innehar majoriteten eller en betydande andel i investeringsobjektet utesluter inte att ägarföretaget kan utöva betydande inflytande. Att ett ägarföretag utövar ett betydande inflytande styrks vanligen på ett eller flera av följande sätt:

- Ägarföretaget är representerat i investeringsobjektets styrelse eller motsvarande ledningsorgan.
- Ägarföretaget deltar i arbetet med investeringsobjektets strategiska frågor och frågor som rör riktlinjer.
- Det sker betydande transaktioner mellan ägarföretaget och investeringsobjektet.
- Det sker ett utbyte av personal i ledande ställning mellan ägarföretaget och investeringsobjektet.
- Ägarföretaget och investeringsobjektet utbyter väsentlig teknisk information.

Bedömningen av om en närstående relation finns eller inte grundas på förhållandets ekonomiska innebörd och inte enbart på den juridiska formen.

I nya IAS 28 Innehav i intresseföretag (rev 2003), som gäller för räkenskapsår som påbörjas den 1 jan 2005, är definitionen av intresseföretag väsentligen densamma.

Närståendeproblematiken

I en redogörelse över närståendeproblematiken framhålls i IAS 24 att relationer mellan närstående är vanliga inom affärsverksamhet. En relation med en närstående kan påverka det rapporterade företagets finansiella ställning och resultat. Närstående kan genomföra transaktioner som inte skulle genomföras mellan parter som inte är närstående. Transaktioner med närstående kan också genomföras med andra belopp än mellan parter utan närstående relation (gamla IAS 24 p. 7 och 8 och nya IAS 24 p. 5 och 6).

Ett företags resultat och finansiella ställning kan påverkas av en relation med en närstående, även om det inte sker några transaktioner mel-

lan parterna. Enbart det faktum att en närståenderelation existerar kan vara tillräckligt för att påverka det rapporterade företags transaktioner med andra parter. Exempelvis kan ett dotterföretag avsluta sina förbindelser med en handelspartner för att moderföretaget förvärvar ett systerföretag som är verksamt i samma bransch som den tidigare handelspartnern. Vidare kan en part avstå från att utöva viss verksamhet på grund av betydande inflytande från en annan part. Exempelvis kan ett moderföretag instruera ett dotterföretag att inte bedriva forsknings- och utvecklingsarbeten (gamla IAS 24 p. 9 och nya IAS 24 p. 7).

Metoder för prissättning

I gamla IAS 24 framhålls också att redovisningen av en överföring av resurser baseras normalt på det pris som parterna kommit överens om. När det gäller ej närstående parter är priset baserat på affärsmässiga grunder. Närstående parter kan ha en mer flexibel prissättning än ej närstående parter. Vidare nämns att det kan finnas olika metoder för att prissätta transaktioner mellan närstående.

En metod för att fastställa ett pris på en transaktion mellan närstående är att sätta priset genom hänvisning till priset på jämförbara varor som sålts på en ekonomiskt jämförbar marknad till en köpare utan samband med säljaren. Denna metod används ofta då de varor och tjänster som tillhandahålls i en transaktion mellan närstående, och villkoren för transaktionen, påminner om vad som förekommer i normala handelstransaktioner (p. 13).

När varor överförs mellan närstående före försäljning till en oberoende part, kan priset sättas till ett belopp som motsvarar det köpande företags försäljningspris minskat med en marginal, som täcker köparens kostnader och ger köparen en rimlig vinst vid den efterföljande försäljningen. Att fastställa en ersättning som är rimlig avseende köparens prestation är förenat med svårigheter. Denna metod används också för överföring av andra resurser, såsom rättigheter och tjänster (p. 14).

I gamla IAS 24 framhålls att priset också kan sättas till leverantörens självkostnad med tillägg för vinstpålägg. Det kan vara svårt att fastställa både de kostnader som är hänförliga till självkostnaden och tilläggets storlek. Vinstmarginal och avkastning på sysselsatt kapital i likartade branscher kan vara till hjälp när ett internpris fastställs (p. 15).

Det framhålls att det även kan förekomma att internpriser inte fastställs enligt någon av de metoder som nämns i punkterna 13 till 15 ovan. Ibland debiteras ingen ersättning - exempelvis för företagsledningstjänster och lån (p. 17).

I nya IAS 24 har redogörelserna för prissättningsmetoder utgått eftersom standarderna inte avser att behandla hur interna transaktioner värderas (IN 7).

I nya IAS 24 klargörs ytterligare jämfört med gamla IAS 24 upplysningskraven beträffande utestående mellanhavanden med närstående och deras villkor, detaljer beträffande mottagna eller lämnade garantier, avsättningar för osäkra fordringar, lösande av skulder för ett annat företags räkning (se särskilt p 17 och IN 12). Vidare krävs detaljerade upplysningar om ersättningar som ska lämnas till nyckelpersoner (se p 16 och IN 6).

Upplysningar om närståenderelationer

Upplysningar ska enligt gamla IAS 24 lämnas om sådana närståenderelationer som innefattar ett bestämmande inflytande, oavsett om transaktioner har ägt rum eller inte. Upplysningen motiveras av att användaren av finansiella rapporter ska kunna bilda sig en uppfattning om effekterna av närståenderelationer i det rapporterade företaget (p. 20 och 21). Enligt nya IAS 24 krävs också upplysningar om moderföretags namn och, i förekommande fall, det översta moderbolagets namn, och om inget av dessa offentliggör finansiella rapporter, även namnet på det näst högsta moderföretaget som offentliggör finansiella rapporter (p. 12 och 13).

Upplysningar om närståendetransaktioner

Om det har förekommit transaktioner mellan närstående ska det rapporterade företaget lämna upplysningar om såväl karaktären på närståenderelationer som typer av transaktioner och andra transaktionsuppgifter som krävs för en förståelse av de finansiella rapporterna (gamla IAS 24 p. 22).

De uppgifter om transaktioner som krävs för att förstå de finansiella rapporterna innefattar enligt gamla IAS 24 p. 23 normalt:

- a) Ungefärlig transaktionsvolym, antingen med ett belopp eller med en andel av ett totalbelopp.
- b) Fordringar eller skulder angivna till belopp eller som andel av ett totalbelopp.
- c) Principer för prissättning.

I nya IAS 24 tydliggörs bl.a. att upplysningar ska avseende utestående balanser och att en andelsuppgift inte längre är tillräcklig. Några motsvarande krav på principer för prissättning finns inte.

Följande är enligt gamla IAS 24 p. 19 exempel på situationer när transaktioner med närstående kan föranleda att det rapporterade företaget att lämna upplysningar i den period som transaktionen avser:

- Inköp eller försäljning av varor (färdiga varor och andra varor).

- Inköp eller försäljning av fast egendom eller andra tillgångar.
- Tillhandahållande eller erhållande av tjänster.
- Förmedlingsarrangemang.
- Leasingöverenskommelser.
- Överföring av forskning och utveckling.
- Licensavtal.
- Finansiering (inklusive lån och kapitaltillskott i form av kontanter eller på annat sätt).
- Garantier och säkerheter.
- Kontrakt med företagsledningen.

I nya IAS 24 anges på motsvarande sätt exempel på uppgifter som kan bli aktuella.

Lämnande av sammanfattande upplysningar

Det är enligt båda standarderna tillåtet att lämna summariska upplysningar om likartade poster förutom i de fall då separata upplysningar är nödvändiga för att förstå de effekter som transaktionerna med närstående får på företagets finansiella rapporter (gamla IAS 24 p. 24 resp. nya IAS 24 p. 22).

2.6 Upplysningar om solvens

Försäkringsföretag är idag skyldiga att i årsredovisningens förvaltningsberättelse lämna upplysningar om *företagets* solvensmarginal och kapitalbas. Beräkningen av solvens marginalen och kapitalbasen bestäms av regler i FRL och får betydelse för om försäkringsbolag har en tillräcklig kapitalbuffert för att driva rörelsen vidare.

Sedan några år tillbaka gäller enligt EG-direktiv och lag att försäkringsföretag som ingår i en försäkringsgrupp under vissa förutsättningar ska till FI lämna en gruppbaserad redovisning som utvisar företagets ekonomiska ställning i förhållande till andra företag i gruppen (s.k. grupp-solvens). Uppgifterna till grund för bedömningen av buffertkapital på grupp-nivå. Reglerna för beräkningen finns i 7 a kap. FRL och i 26 a – 26 h §§ lagen (1972:262) om understödsföreningar. I försäkringsbolag gäller på grupp-nivå ett solvenskrav som motsvarar det på företags-nivå. För understödsföreningar beaktas kapitalberäkningarna inom ramen för mera allmänna stabilitetsregler för försäkringsrörelsen.

Det kan framhållas att en försäkringsgrupp inte behöver överensstämma med en koncern. I en gruppbaserad redovisning beaktas också relationerna med försäkringsföretagen på ett särskilt sätt jämfört med en koncernredovisning. För beräkningen av gruppbaserad ställning kan en koncernredovisningsmetod få användas men huvudregeln är att

en gruppbaserad solvensmarginal och en gruppbaserat kapitalbas ska beräknas enligt en mera förenklad sammanläggnings- och avräkningsmetod.

Redovisningsföreskrifterna har inte tidigare innehållit något krav att upplysa om gruppsovensmarginal eller gruppkapitalbas.

3. Allmänmotivering

3.1 Upplysningar om ersättningar till styrelse och ledning i institut

FI:s ställningstagande: Utökade upplysningar om ersättningar till styrelse och ledningen ska lämnas av banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag. Föreskrifterna och de allmänna råden utformas med utgångspunkt i NBK:s rekommendation. Vissa anpassningar görs av motsvarande slag som när reglerna genom FFFS 2004:5 infördes för försäkringsföretag i april 2004. Därutöver görs vissa tekniska justeringar för att reglerna inte i onödan ska tolkas avvika från NBK:s normer. Samma justeringar görs i redovisningsföreskrifterna för försäkringsföretag.

De nya reglerna ska träda ikraft den 1 januari 2005 men tillämpas redan i årsredovisningar som upprättas för räkenskapsåret 2004. I delårsrapporter ska andra än oväsentliga förändringar anges.

Septemberremissens förslag överensstämmer med FI:s ställningstagande.

Remissinstanserna: De flesta har lämnat förslagen utan erinran. *FAR* anser att det är rimligt med en god genomlysning i detta avseende och stödjer därför förslaget. *Skatteverket* anser att inga undantag bör göras med hänsyn till allmänhetens intresse av att bevaka och jämföra dessa företag. Ett enhetligt upplysningskrav förenklar också den skattemässiga kontrollen eftersom informationen är viktig i urvalsprocessen. *Näringslivets Regelnämnd (NNR)* ifrågasätter motiven för upplysningsskyldigheten och anser att så få företag som möjligt bör omfattas. *Finansbolagens Förening* avstyrker att onoterade institut ska omfattas.

Skälen för FI:s ställningstagande

Utvidgningen till institut

När upplysningskrav om ledningsförmåner infördes för försäkringsföretag i pekade FI först och främst på vikten av att spararna får veta vart pengarna tar vägen och hur de som förvaltar pengarna belöna s. Dessa motiv för förbättrade upplysningar om ersättningar och förmåner till personer i ledande ställning gör sig i princip gällande för alla finansiella företag som förvaltar allmänhetens kapital, lämnar rådgivning eller bistår vid värdepappersaffärer. För att säkerställa allmänhetens förtroende för finansmarknaden är det enligt FI viktigt att insynen omfattar en bred krets av finansiella företag. För att ge en god jämförelse av belöningsystemen i olika finansiella företag är det också angeläget att de nya reglerna tillämpas i princip utan undantag. Vi be-

dömer dock att upplysningsreglerna i detta skede kan begränsas till de viktigaste kreditinstituten, dvs. banker och kreditmarknadsföretag, samt värdepappersbolag.

FI har övervägt om inte åtminstone vissa mindre värdepappersbolag borde undantas. Ett alternativ skulle vara att på samma sätt som för försäkringsföretagen undanta de allra minsta. När det gäller försäkringsföretagen undantas skadeförsäkringsföretag vars balansomslutning understiger 1000 basbelopp. En liknande tillämpning skulle innebära undantag för de minsta värdepappersbolagen beroende på en gräns relaterad till balansräkningen eller omsättningen. En enhetlig reglering för i princip alla finansiella företag eller i vart fall samma kategori av finansiella företag ger bäst möjligheter att jämföra belöningssystem. Det säkerställer också bättre insyn i ersättnings- och förmånsstrukturer på koncernnivå, när ett finansiellt företag är moderföretag till ett företag där insynen är särskilt angelägen.

FI har alltså stannat för att inte nu göra något undantag för mindre kreditinstitut eller värdepappersbolag. Det kan dock finnas anledning att återkomma till frågan i samband med FI:s behovsanalys avseende om förenklade årsredovisningsföreskrifter behövs för mindre företag (se Motivpromemoria 2, Nya årsredovisningsföreskrifter för finansiella företag som tillämpar lagbegränsad IAS, avsnitt 3.3).

I likhet med försäkringsföretagsreglerna bör institutsreglerna tas in som bindande föreskrifter i 5 kap. FFFS. Reglerna bör utformas på samma sätt som föreskrifterna och allmänna råden för försäkringsföretag enligt FFFS 2004:5. I förhållande till NBK:s rekommendation bör reglerna alltså förkortas och anpassas formellt som en följd av att de tas in i bindande föreskrifter. De bör i övrigt ha motsvarande detaljeringsgrad och struktur som enligt NBK:s rekommendation, eftersom många institut ändå har att beakta sistnämnda regler. Mindre sakliga anpassningar görs på grund av att reglerna ska gälla för onoterade företag och andra företagsformer än bolag, t.ex. kreditmarknadsföretag. Några redaktionella anpassningar har också gjorts för att föreskrifterna och allmänna råden ska ansluta till termer i andra redovisningsregler. Vilka anpassningar som har gjorts framgår närmare av *bilaga 1*, En jämförelse av NBK:s och FI:s regler om upplysningar om ersättningar till styrelse och ledning.

Tydliggörande av reglerna i koncernfallet

Mot bakgrund av ett antal frågor till FI avseende de i april 2004 införda bestämmelserna för försäkringsföretag, föreslogs i Septemberremissen vissa justeringar. Enligt tidigare bestämmelser ska upplysningar om ersättningar "även omfatta ersättningar och förmåner som lämnas i utbyte mot annat arbete än som styrelseledamot eller ledande befattningshavare. Om företaget ingår i en koncern ska ersättningar och förmåner från samtliga koncernföretag ingå."

I Septemberremissen föreslogs, för det första, ett klargörande av att det i grunden är fråga om ersättningar som ”företaget” lämnar i utbyte mot annat arbete. För det andra föreslogs att bestämmelserna justeras så att man i koncernfallet bara behöver beakta ersättningar från företaget och dess dotterföretag (koncernföretag). Däremot skulle inte det företag, där någon är ledande befattningshavare, behöva beakta ersättningar och förmåner som befattningshavaren får för arbete åt företagets moderföretag. Företaget skulle inte heller behöva lämna upplysningar om ersättningar för arbete som befattningshavaren får för arbete åt ett systerföretag.

Den tidigare bestämmelsen är visserligen ordagrant återgiven från NBK:s rekommendation och vi har tidigare bedömt att ersättningar från samtliga koncernföretag ska ingå, dvs. att ett dotterföretag ska upplysa om bl.a. ersättningar från moderbolaget för uppdraget som ledande befattningshavare i dotterföretaget. Det som talar för en sådan extensiv tillämpning är bl.a. att ledningen i företagets moderföretag genom det dominerande inflytandet fritt kan bestämma hur och varifrån ersättningarna utgår. Det finns också skäl som talat emot en sådan extensiv tillämpning. Upplysningarna bör primärt syfta till att visa vilka arvoden och andra ersättningar som företagets befattningshavare fått för sitt arbete åt företaget och den egna koncernen. I den mening som är det förstnämnda argumentet mindre relevant. För en mera begränsad tillämpning talar också vad NBK angett som en förklaring till koncernregeln. I NBK:s rekommendation, p. 1, sägs nämligen följande: ”Ofta är ett noterat bolag moderbolag i en koncern. I många fall har befattningshavare i moderbolaget också uppdrag som innebär viktiga uppgifter i dotterbolagen. För sådana uppdrag kan särskild ersättning utgå. Uppgifterna om dessa befattningshavare skall inkludera ersättningar och förmåner som utgår från samtliga koncernbolag, såväl svenska som utländska.” Av praktiska skäl är det kanske inte heller alltid möjligt för ett dotterbolag att begära in upplysningar om ersättningar som dess ledande befattningshavare får för arbete åt t.ex. moderbolag i ett annat land.

FI har därför stannat för att tydliggöra att man i koncernfallet bara ska behöva beakta ersättningarna från det egna företaget och dess dotterföretag. Detta kommer till uttryck genom tillägget ”om företaget är ett moderföretag”, medan bestämmelsen i övrigt utformas på samma sätt som enligt NBK:s regel. I likhet med remissförslaget kompletteras föreskriften med det självklara att upplysningskravet i grunden avser ersättningar som ”företaget” lämnar.

När reglerna ska börja tillämpas

I likhet med remissförslaget har vi stannat för att de nya reglerna även för berörda institut ska tillämpas redan i den årsredovisning som upprättas för räkenskapsåret 2004. Vidare ska, i likhet med NBK:s re-

kommendation, även institut i delårsrapporterna som upprättas för räkenskapsåret 2005 lämna upplysningar om ersättningar och förmåner som förändrats ”i en inte oväsentlig omfattning” under delårsperioden. På denna punkt görs också en redaktionell anpassning av de tidigare försäkringsföretagsreglerna för att ordagrant ansluta till NBK:s rekommendation.

Som närmare motiveras i en annan promemoria är reglerna inte tillämpliga i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen (se Motivpromemoria 1 Nya koncernredovisningsföreskrifter för finansiella företag som tillämpar IAS-förordningen).

3.2 Upplysningar om närståendeförhållanden i livförsäkringsföretag

FI:s ställningstagande: Alla livförsäkringsföretag som inte får dela ut vinst och som har moderföretag eller dotterföretag eller annan närstående, ska lämna grundläggande tilläggsupplysningar om närståendeförhållanden och närståendetransaktioner i enlighet med godkända internationella redovisningsstandarder IAS 24 Upplysningar om närstående.

Sådana företag ska också lämna mera specificerade upplysningar om väsentliga avtal med närstående. Avtalen ska beskrivas till sin karaktär, belopp och motpart med angivande av väsentliga villkor, särskilt sådana som är ovanliga med hänsyn till liknande avtal på marknaden. Vidare ska det anges vilken metod som använts för att bestämma vederlaget och hur metoden närmare har tillämpats. Vad som gäller för avtal med närstående ska också gälla för avtal med andra som ingår i en sådan företagsgrupp som avses i nya 8 kap. 1 § FRL, dvs. en företagsgrupp av motsvarande slag som en koncern.

I allmänna råd förordas att informationen systematiseras i schematiska uppställningar och organisationsöversikter.

Ett undantag från upplysningsregeln görs för avtal om ersättningar och förmåner till styrelse och ledning, eftersom sådana avtal regleras särskilt (se avsnitt 3.1).

Septemberremissens förslag överensstämmer med FI:s ställningstagande.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft några invändningar mot förslaget. FAR anser att det är rimligt med en god genomlysning av transaktioner mellan närstående och stödjer uttryckligen förslaget.

Skälen för FI:s ställningstagande

Tillämpningsområde

Såsom FI tidigare aviserats bör samtliga livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst (dvs. livförsäkringsaktiebolag som saknar bestämmelser om vinstutdelning i bolagsordningen och ömsesidiga livförsäkringsbolag) omfattas av sådana sakliga upplysningsregler som i dag kommer till uttryck i RR 23 Upplysningar om närstående (se Finansinspektionens rapport, Intressekonflikter i livbolag [2003:2]). RR 23 motsvarar i sak den internationella redovisningsstandarden IAS 24 Upplysningar om närstående, som antogs av IASB år 1984 (gamla IAS 24).

Understödsföreningar som tillämpar ÅRFL omfattas i allt väsentligt av samma redovisningsregler som livförsäkringsbolag. Intressekonflikter till nackdel för livförsäkringstagare kan även göra sig gällande i understödsföreningar som har närstående. FI har därför inte gjort något generellt undantag för denna kategori av livförsäkringsföretag, som ingår i begreppet "livförsäkringsföretag som inte får dela ut vinst".

Grundläggande tilläggsupplysningar enligt IAS 24

Noterade finansiella företag som omfattas av IAS-förordningen kommer från och med räkenskapsåret 2005 att behöva tillämpa nya IAS 24, som antogs av IASB 2003. Detsamma gäller de som tillämpar lagbegränsad IAS enligt IAS-anpassade årsredovisningsföreskrifter. Harmoniseringen till internationella redovisningsstandarder från IASB innebär också att Redovisningsrådet kommer att upphöra med att uppdatera sina tidigare rekommendationer RR 1 – RR 29 (se vidare Motivpromemoria 2, Nya årsredovisningsföreskrifter för finansiella företag som tillämpar lagbegränsad IAS). Någon uppdatering av RR 23 till nya IAS 24 kommer alltså inte heller att ske. Berörda livförsäkringsföretag åläggs därför redan nu att följa den internationella redovisningsstandarden IAS 24 istället för RR 23 (se vidare nedan angående möjligheten att tillämpa gamla IAS 24 i årsredovisningen för räkenskapsåret 2004). De upplysningar som krävs ska enligt FI:s ställningstagande behandlas som tilläggsupplysningar i not och därför regleras i 5 kap. FFFS.

Kompletterande upplysningar om avtal med närstående och andra i en företagsgrupp som motsvarar en koncern

De upplysningar som ska lämnas enligt ÅRFL och IAS 24 ger grundläggande information om hur ett företags ekonomiska ställning och resultat påverkats av interntransaktioner och andra mellanhavanden med moderföretag, dotterföretag och andra närstående. För livförsäkringsföretag som inte får dela ut vinst finns ett stort intresse av en god

genomlysning av avtal som ingåtts med närstående, bl.a. för att motverka att oförmånliga avtal träffas till nackdel för livförsäkringstagare. I sådana företag bör väsentliga avtal därför beskrivas på ett mera utförligt sätt än vad som kan följa av IAS 24. Upplysningarna ska i första hand avse avtal med närstående som ingåtts under räkenskapsåret. De bör också omfatta avtal som ingåtts under tidigare år men som fortfarande löper på balansdagen. Upplysningarna om avtalen bör åtminstone innehålla uppgift om avtalets karaktär och värde. Det bör även lämnas uppgift om bl.a. motpart och metoderna för prissättning. Det närmare upplysningar som ska lämnas om avtalen framgår av 5 kap. 33 § FFFS 2004:21.

Närståenderelationer som beaktas enligt IAS 24 är förenklat relationer där det finns ett bestämmande eller betydande inflytande från något av företagen. FI anser att det finns anledning att beakta livförsäkringsföretags avtal med andra företag i en grupp som utgör en ömsesidig intressesfär men där det kanske inte går att identifiera ett sådant inflytande som förutsätts för tillämpningen av IAS 24. Även i dessa grupper finns alltid en risk att kostnader och intäkter fördelas på ett otillbörligt sätt (jfr prop. 2003/04:109, Förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag). FI anser alltså att upplysningarna ska avse avtal med andra företag i en sådan krets där lagstiftaren ställt krav på att mer än hälften av styrelseledamöterna ska vara oberoende (se 8 kap. 1 § FRL och a. prop. s. 34). Av 5 kap. 33 § FFFS 2004:21 framgår därför att man ska beakta, utöver närstående enligt IAS 24, avtal med andra företag i en företagsgrupp ”av motsvarande slag som en koncern”. Därmed omfattas inte bara en utvidgad aktiebolagsrättslig koncern utan också andra koncernliknande strukturer (a. prop. s. 59).

I allmänna råd till 5 kap. 33 § förordas att informationen systematiseras i schematiska uppställningsformer och organisationsöversikter. Motivet är att externa intressenter lättare ska kunna tillgodogöra sig upplysningarna.

Vissa undantag från upplysningsreglerna

Detaljerade upplysningskrav om ersättningar och förmåner till styrelse och ledning finns i särskilda föreskrifter och allmänna råd (se 5 kap. 32 §). Avtal av sådant slag bör därför inte samtidigt omfattas av den här behandlade bestämmelsen om närståendepplysningar. Skälet för undantaget lyfts fram i ett allmänt råd.

Upplysningskravet kommer, i likhet med upplysningarna om förmåner till styrelse och ledning, inte att omfatta sådana mindre understödsföreningar som har dispens från 5 kap. FFFS.

Som närmare motiveras i en annan promemoria görs reglerna inte heller tillämpliga i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen (se

Motivpromemoria 1, Nya koncernredovisningsföreskrifter för finans- eller företag som tillämpar IAS-förordningen).

Tilläggsupplysningarna i redovisningen för år 2004

De behandlade upplysningarna ska lämnas redan i redovisningen för räkenskapsåret 2004. IASB har, såsom tidigare framgått, nyligen uppdaterat IAS 24 (reviderad 2003). Denna version godkändes av kommissionen i december 2004. Nya IAS 24 måste enligt övergångsregler i den nya IAS 24, måste standarden tillämpas först i årsredovisningen för räkenskapsåret 2005.

Eftersom gamla IAS 24, som motsvarar RR 23, får tillämpas för räkenskapsåret 2004, bör berörda livförsäkringsföretag få välja att lägga den versionen till grund för tilläggsupplysningarna i den redovisning som upprättas för räkenskapsåret 2004. Nya 5 kap. 33 § har utformats så att bestämmelsen inte förhindrar detta.

3.3 Upplysningar om hur närståendeavtal ingås och följs upp

FI:s ställningstagande: Icke-vinstutdelande livförsäkringsföretag ska också redogöra för vilka instruktioner och rutiner som finns för att ingå och följa upp avtal med närstående och andra företag i en grupp av motsvarande slag som en koncern (s.k. närståendeavtal).

Septemberremissens förslag överensstämmer med FI:s ställningstagande.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft några invändningar mot remissförslagen i denna del.

Skälen för FI:s ställningstagande: Det är med hänsyn till de icke-vinstutdelande livförsäkringsföretagens särart viktigt att försäkringsstagare och andra externa intressenter får god information om hur företaget hanterar de intressekonflikter som finns för hantering av avtal med närstående och motsvarande företag. Tilläggsupplysningar ska därför lämnas även om detta.

Det ligger i och för sig nära till hands att anse att FI bör föreskriva att nämnda upplysningar skulle lämnas genom att företaget återger det relevanta innehållet i bolagets riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Sådana riktlinjer ska enligt ny lagstiftning finnas hos direktförsäkringsbolag och det torde vara naturligt att bolagets hantering av närståendeavtal regleras i riktlinjerna (se 7 kap. 30 § FRL samt prop. 2003/04:109 s. 46). Det närmare innehållet i riktlinjerna ska emellertid enligt förarbetsuttalanden inte regleras i bindande författning. Det är alltså inte givet vilka frågor som kommer att behandlas i riktlinjerna.

De upplysningar som nu diskuteras ska dessutom omfatta även understödsföreningar. För dessa finns inte något lagkrav på riktlinjer för hantering av intressekonflikter.

På grund av dessa skäl bör upplysningarna i årsredovisningen om hur ett icke-vinstutdelande försäkringsföretag hanterar sina intressekonflikter med närstående inte knytas till innehållet i riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Istället föreskrivs mera allmänt vilka upplysningar som ska lämnas. Företaget ska för det första ange vilka instruktioner och rutiner som företaget har när det gäller att ingå avtal med närstående. Företaget bör för det andra också ange hur löpande avtal med närstående kontrolleras och i övrigt följs upp. Även dessa slag av uppgifter bör lämnas såvitt avser avtal med andra i en företagsgrupp som motsvarar en koncern enligt 8 kap. 1 § FRL.

3.4 Upplysningar om gruppens solvens

FI:s ställningstagande: Försäkringsföretag som upprättar en grupp-baserad redovisning för en försäkringsgrupp bör i årsredovisningen lämna upplysningar om kapitalbas och erforderlig solvensmarginal för gruppen. Sådana upplysningar bör också lämnas i en upprättad delårsrapport. Om flera delårsrapporter upprättas behöver upplysningarna bara lämnas i en av rapporterna.

Septemberremissens förslag överensstämmer med FI:s ställningstagande. Dock förordades upplysningar om gruppens solvens i varje upprättad delårsrapport.

Remissinstanserna: FAR anser att en god genomlysning av solvensen är rimlig och stödjer uttryckligen förslaget. Skandia har i sig inga invändningar mot kravet på upplysningar om gruppens solvens, men anser att detta bör begränsas till en rapporterna när flera delårsrapporter ska upprättas.

Skälen för FI:s ställningstagande: Institut som upprättar en grupp-baserad redovisning ska lämna upplysningar om kapitaltäckningsgraden för en finansiell företagsgrupp i årsredovisningen eller, för sådana finansiella holdingföretag som upprättar koncernredovisning enligt ÅRKL, i koncernredovisningen. Sammanfattande upplysningar ska även lämnas i en delårsrapport (jfr 6 kap. 3 §, 7 kap. 1 § första stycket och 9 kap. 8 § FFFS 2003:11 resp. 6 kap. 3 §, 7 kap. 1 och 2 §§ samt 8 kap. 8 § 2004:20).

Redovisningsreglerna innehåller inga motsvarande bestämmelser för försäkringsföretag trots att informationen är lika viktig där. Försäkringsföretag som upprättar en grupp-baserad redovisning bör enligt FI – på liknande sätt som institut – ange kapitalbas och erforderlig sol-

vensmarginal för en försäkringsgrupp i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Vissa frågor om kvartalsrapportering i solvenssammanhang utreds vidare inom FI. Därför förordas nu enbart att upplysningar behöver lämnas i en av delårsrapporterna. Det bör dock framhållas att försäkringar av solvensen kan vara av sådant slag att upplysningar behöver lämnas i en delårsrapport till följd av mera allmänna bestämmelser om viktiga förhållanden och väsentliga händelser (se hänvisningen till 9 kap. 1 § ÅRL i 8 kap. första punkten FFFS 2004:21).

Reglerna om gruppens solvens är tillämpliga i en koncernredovisning och en koncerndelårsrapport enligt IAS-förordningen (se Motivpromemoria 1, Nya koncernredovisningsföreskrifter för finansiella företag som tillämpar IAS-förordningen).

⁶

⁷ Alternativt ersätts "ingår i en koncern" med "är moderföretag i en koncern".

⁸ Enligt förslag i en annan promemoria omfattar upplysningarna institut som tillämpar lagbegränsad IAS i årsredovisningen från och med räkenskapsåret 2005. Standarden gäller från och med nämnda räkenskapsår även direkt i koncernredovisningen för företag som tillämpar IAS-förordningen.